

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Možnosti testování v ČR

K 31. říjnu 2011 končí tříletý vývoj projektu Eskalátor, který díky finanční podpoře od Evropského sociálního fondu a MŠMT připravila společnost Scio pro Středočeský kraj. Jde o metodicky nejmodernější plošný test, který byl zatím v ČR realizován a svým způsobem prošlapává cestu k dokonalejším srovnávacím zkouškám v budoucnosti. Jaké jsou jeho přínosy a jaké otázky vyvolává?

Všechny 4. – 9. třídy základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií **Středočeského kraje** mohou po následujících pět let **zdarma** využívat e-learningu projektu Eskalátor a dvakrát ročně se zapojit do hromadného testování angličtiny a čtenářské gramotnosti v českém jazyce. Již 5. kolo proběhne **21. 11. - 9. 12. 2011** a není třeba se k němu přihlašovat s předstihem, další testování se pak budou konat každý květen a listopad. Více informací nайдete na adrese <http://eskalator.scio.cz/>.

Doposud všechny testy v ČR byly výrazně limitovány v přesnosti a použitelnosti svých výsledků. Jediná spolehlivá informace, kterou nabízely, byl percentil – tedy statistické srovnání s ostatními žáky v ročníku, kolik jedinců ten který testovaný předběhl. Pokud byly testy dobře postavené, umožňovaly srovnání i mezi různými variantami a termíny testů a zajišťovaly srovnatelnou obtížnost v průběhu let. Doposud však nikdy nebylo zjišťováno, co přesně žáci skutečně umějí a jak si stojí vůči nějakému nastavenému (předem definovanému) standardu.

To poprvé umožňují právě testy Eskalátor. Byly vyvinuty pro angličtinu (dvě kategorie – poslech a čtení) a čtenářskou gramotnost v českém jazyce. Kromě porovnání vůči svým spolužákům získají žáci také informaci o úrovni svých znalostí, tedy o tom, co umějí. V případě angličtiny jsou jednotlivé úrovně obtížnosti odvozeny od existujícího Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (CEFR) tvořícího základ všeobecně uznávaných jazykových certifikátů. Úrovně pro čtenářskou gramotnost jsou odvozeny od standardů, na kterých jsou založeny mezinárodní srovnávací testy PISA. Oproti testování PISA se ale

testování Eskalátor provádí opakovaně každého půl roku, takže je možné sledovat posun u celé populace i v mnohem kratších časových intervalech (kolik se toho průměrný žák naučí za půl roku/za rok/za několik let?), a to i pro jednotlivé dílčí kategorie (učí víceletá gymnázia efektivněji než základní školy?), instituce i jednotlivce (kolik se toho žák naučil, jak daleko je od dosažení další úrovně?).

Toto zpřesnění bylo umožněno především díky aplikaci Teorie odpovědi na položku (Item Response Theory, IRT), což je analytický model, který je sice na přípravu mnohem náročnější než v ČR obvyklý model klasické teorie testů, dokáže ale poskytnout výrazně přesnější a spolehlivější informaci o schopnostech testovaného i na menším počtu úloh. Model IRT je v zahraničí běžně používán už mnoho let (například pro mezinárodní testy TIMSS, PISA a PIRLS), v ČR ale doposud implementován nebyl, a to ani v případě státních maturit. Hlavní rozdíl oproti klasické teorii testů je v tom, že v IRT je každá otázka mnohem podrobněji zkoumána a kalibrována a jsou jí přiřazeny tři parametry, které teprve rozhodují o jejím statistickém vlivu na celý výsledek testu (jak je obtížná, jak spolehlivě rozlišuje mezi žáky, kteří odpověď znají a kteří ne, a jaká je pravděpodobnost, že žák odpověď uhodne).

Zajímavá může být také konkrétní podoba Eskalátoru. Celé testování je prováděno na počítačích, což umožňuje využít celou řadu typů úloh – interaktivní úlohy, obrázky, reálné nesouvislé texty, u poslechových úloh má každý žák vlastní sluchátka a může si každou ukázkou pustit, kdy chce a kolikrát chce. Podle získané zpětné vazby testy děti skutečně zaujaly a bavily. K výsledkům testů učitelé navíc dostávají i analýzy schopností a vývoje jednotlivých žáků, tříd i celé školy a děti získávají přístup k e-learningovým kurzům, kde si mohou sledované kompetence dále rozvíjet.

Jaký je tedy význam Eskalátoru pro ČR? Kompletně vyvinutý testovací systém bude po dobu následujících pěti let provozovat společnost Scio a bude ho zdarma poskytovat středočeským školám. Majitelem systému je ale fakticky Středočeský kraj a jenom na něm už záleží, zda k testům a e-learningu umožní přístup i školám z jiných regionů a co se s projektem stane po roce 2016. Význam Eskalátoru tak leží spíše v obecné rovině – ukazuje, jak a kam se testování v ČR může vyvíjet, jakým způsobem je možné výsledky zpřesňovat a zkvalitňovat a co všechno lze z dobře postaveného testu vyčíst.

Autor: Šimon Stibůrek, www.scio.cz